

Genital herpes eller herpes i underlivet, patientanvisning

- Herpes i underlivet orsakas av herpes simplex virus (HSV).
- Det finns två typer av detta virus: Herpes simplex typ 2 som främst orsakar herpesinfektion i och omkring genitalierna samt herpes simplex typ 1 som i första hand ger munherpes. Båda virustyperna kan dock förekomma antingen i och omkring genitalierna eller på läpparna.
- Symtomen, överföringssätten och läkemedelsbehandlingen är desamma oavsett vilken virustyp det är fråga om.
- Ungefär 20 procent av finländarna är smittade med HSV-2, men bara en liten del har symtom.

Smitta

- Viruset smittar till huden och slemhinnorna via direkt kontakt med huden och slemhinnorna
  - i samband med vaginal- eller analsex
  - i samband med oralsex
  - via händerna, när man rör vid ett område på huden eller slemhinnorna där det finns herpesblåsor och sedan huden eller slemhinnorna på andra ställen.
- Också en symptomfri person kan överföra viruset och därför kan herpes smitta även om personen inte har några symtom.

Symtom

- De första symtomen kan komma ungefär en vecka efter smittotillfället eller först en lång tid efter att man blivit smittad.
- Symtomen är klåda och en stickande känsla samt ömmande blåsor som snabbt övergår till sår i genitaliernas område. Dessutom kan lymfkörtlarna i ljumskarna vara förstörade och ömma. Vid urinering kan det förekomma sveda.
- Förutom i genitalierna är det vanligt att HSV-infektionen ger symtom i området runt analöppningen och på skinkorna.
- Vid det första infektionstillfället (primärinfektionen) förekommer ofta generella symtom, såsom feber och huvudvärk. De första symtomen försvinner utan behandling på 2–3 veckor. Primärinfektionen kan också åtföljas av inflammation i livmoderhalsen eller ändtarmen.
- Efter smittan vandrar herpesviruset till nervknutar där det stannar. Viruset kan senare aktiveras på nytt, men då är symtomen ofta lindrigare och de varar 2–7 dagar.

Undersökning och behandling

- Fynden vid genital herpes är ofta typiska. Herpesinfektionen kan konstateras genom att ta ett prov från en färsk blåsa.
- I samband med primärinfektionen är det bra att utesluta andra sexuellt överförda infektioner, och därför bör man söka sig till hälsostationen för en kontroll.
- Om det inte finns några synliga förändringar på huden eller slemhinnorna kan genital herpes inte diagnostiseras pålitligt.
- Antivirala läkemedel lindrar symtomen och kortar ner sjukdomstiden.
  - På apoteket kan man receptfritt köpa Aciklovir, som är ett antiviralt läkemedel. För vuxna är dosen 200 mg fem gånger om dagen (med ca 4 timmars mellanrum) i fem dygn. Behandlingen ska inledas så tidigt som möjligt.
  - För antiviralt läkemedel som tas två gånger per dag behövs recept från en läkare.
  - Vid återkommande genital herpes är det bra att be att läkare skriver receptet redan i förväg, så att man kan hämta ut och börja ta läkemedlet så snabbt som möjligt när man får symtom.
  - Vid återkommande herpes med svåra symtom kan man använda en långvarigare profylaktisk behandling.
- Herpesviruset stannar kvar i kroppen trots behandlingen.
- Vid tillfälliga relationer ska man använda kondom/slicklapp för att förhindra att sjukdomen smittar.
- Kondom och slicklapp minskar smittorisken betydligt, men ger inte ett hundra procentigt skydd.
- I ett fast förhållande är det parternas gemensamma beslut att lämna bort kondom/slicklapp.
- Det är viktigt att berätta på **mödrarrådgivningen** att den blivande mamman eller den andra föräldern har genital herpes. Också när man ska föda ska man vid ankomst till förlossningssjukhuset berätta för vårdpersonalen om man har haft genital herpes under graviditeten.
  - Den nyfödda kan smittas av modern under förlossningen. Infektionen kan vara en yttlig blåsinfektion, en infektion i centrala nervsystemet eller en generaliserad infektion med multiorganpåverkan. Smittorisken är under fem procent vid ett återkommande herpesutbrott, men klart större om modern får primärinfektionen under graviditeten.
  - Det är viktigt att mödrarrådgivningen vet om att föräldrarna har genital herpes för att bedöma läkemedelsbehandlingen och förlossningssättet.
  - Herpesläkemedel kan användas också under graviditeten.
  - Om man får ett utbrott med blåsor för första gången under graviditeten och modern utöver blåsorna också har generella symtom, såsom feber och huvudvärk, ska man kontakta jourmottagningen vid hälsostationen eller förlossningssjukhuset (länk till HUS webbplats:
<https://www.hus.fi/sv/patienten/behandlingar-och-undersokningar/jouren-gravida->

[och-foderskor](#)) eller Jourhjälp på numret 116117 för att få anvisningar. Vid återkommande utbrott får man vid behov läkemedel från hälsostationen. Profylaxbehandling sätts vid behov in av rådgivningsbyrån.